

ПЕДАГОГІКА ЕЛЕКТРОННОЇ МУЗИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ В РОСІЇ

Ігор Красильников,

доктор пед. наук, пров. наук, співробітник установи РАО «Інститут художньої освіти» (м. Москва)

Новий вид навчально-художньої діяльності на основі комп'ютерних технологій, який почав активно розвиватися в Росії з 2001 р., містить потенціал якісного оновлення музичної освіти. Дозволяючи вторгатися в мікроструктуру звука, ці технології відкривають музикантові невідомі раніше художні можливості; сприяють подоланню односторонньої виконавської спрямованості музичного навчання й гармонійному розвитку музичних здібностей; надаючи найрізноманітніші ніші музично-інтерактивної діяльності, дають змогу залучити до активних форм музичної творчості найширші маси дітей і дорослих.

Ключові слова: музично-комп'ютерні технології, електронна музична творчість, розвиток музичних здібностей учнів.

Педагогіка електронної музичної творчості в нашій країні вже має свою історію. Новий вид навчально-мистецької діяльності почав активно розвиватися з 2001 р., коли вперше було випущено пакет програм «Електронні музичні інструменти», куди увійшли програми: «Клавішний синтезатор», «Ансамбль клавішних синтезаторів», «Студія комп'ютерної музики». За минулі кілька років ця діяльність не тільки отримала поширення в освітньому процесі ДМШ / ДШМ та інших установ додаткової освіти, а й значно зросла за своїми якісними показниками. Учні демонструють високі досягнення на численних фестивалях і конкурсах творчості дітей та юнацтва даної спеціалізації, які відбуваються сьогодні в багатьох російських містах: Москві (6 фестивалів), Санкт-Петербурзі (5 фестивалів), Митищах Московської області (8 фестивалів), Іжевську (6 фестивалів), Красноярську (6 фестивалів), Тольятті (5 фестивалів), Воронежі (3 фестивалі), Південно-Сахалінську (2 фестивалі), Алатирі, Вологді, Іваново, Калінінграді, Міассі, Нижньому Новгороді, Новотроїцькому, Новосибірську, Пермі, Североморську, Тольятті, Челябінську, Ярославлі, Хімках і Домодедово Московської області та ін. Успішно пройшли й три Міжнародних конкурси «Музика та електроніка» (Москва – 2006, 2008, 2010 рр.), які залучили сотні учасників з Росії та країн-сусідів.

Настільки стрімке, з нульової позначки, поширення навчально-музичної діяльності нового виду й швидке зростання її якості не має прецедентів в історії російського художньої освіти. І цьому є кілька причин.

По-перше, потенціал комп'ютерних технологій настільки великий, а вплив на розвиток сучасної культури настільки значний, що питання про їх впровадження в художню освіту, що називається, витало в повітрі. І навіть відомі своєю консервативністю й далекі від цифрової

технології вчителі музики були готові піти назустріч захопленням своїх учнів і всерйоз поставитися до перспективи освоєння нової педагогічної спеціалізації.

По-друге, за останні кілька років з'явилися наукові та методичні розробки в цій царині, які склали основу розвитку нової освітньої практики (у т.ч. монографії П. Живайкіна «600 звукових і музичних програм», І. Крюкової «Клавішна електроніка й технології звука», монографії автора: «Електронна музична творчість в системі художньої освіти», «Методика навчання гри на клавішному синтезаторі», «Методика музичного навчання на основі цифрового інструментарію (з поурочною розробкою)», «Синтезатор і комп'ютер в музичній освіті», «Хроніки музичної електроніки», «Електромузичні інструменти» та ін.).

По-третє, це поява й уже шестиразове перевидання згаданого пакета зразкових навчальних програм з ЕМВ, а також десятків навчально-методичних і навчальних посібників даної спрямованості для учнів ДМШ / ДШМ та інших установ додаткової освіти для всіх вікових груп (зокрема «Школа гри на синтезаторі» С. Важова, «Курс гри на синтезаторі» В. Пешняка, посібники з мою участю: «Школа гри на синтезаторі» (у співавторстві з А. Алемською та І. Кліп), «Народні пісні та танці», «Чарівні клавіші», «Твори для ансамблю синтезаторів» (усі три у співавторстві з Т. Кузьмичовою), «Нотна папка для синтезатора» (у співавторстві з І. Кліп), серія посібників «Учуся аранжування»: молодші класи (у співавторстві з І. Кліп), середні класи (у співавторстві з Є. Ліскіною), старші класи (у співавторстві з В. Чудіновим) та ін. З'явилися й навчально-методичні розробки для базової школи (зокрема елективні курси І. Горбунової, Г. Белова, А. Горельченко «Музичний комп'ютер (новий інструмент музиканта)»; створений мною у співавторстві

з Д. Семеновою навчально-методичний комплекс для учнів 5–8 (9) класів «Електронна музична творчість» тощо), на основі яких дана діяльність може отримати значне поширення.

По-четверте, важко уявити таке стрімке зростання числа нових фахівців і підвищення їхньої кваліфікації без курсів підготовки викладачів по класу ЕМІ, які за підтримки провідної фірми-виробника музичної електроніки CASIO були організовані на базі навчально-методичних центрів багатьох російських міст: Москви, Санкт-Петербурга, Брянська, Вологди, Златоуста, Єгор'євська, Єкатеринбурга, Іваново, Іжевська, Казані, Калінінграда, Краснодар, Красноярська, Мурманська, Нижнього Новгород, Новосибірська, Норильська, Оренбурга, Орська, Ростова-на-Дону, Рязані, Самари, Саратова, Сиктивкара, Тольятті, Томська, Химок, Челябінська, Південно-Сахалінська, Ярославля та ін. У багатьох із цих міст такі курси проводилися багаторазово.

І, нарешті, по-п'яте, на розвиток нової освітньої діяльності, сподіваюсь, позитивний вплив має освітній журнал «Музика та електроніка» (директор О. Орлова), який протягом ось уже восьми років здійснює її методичну та інформаційну підтримку. Журнал розповідає своєму читачеві про яскраві явища електронної музики, висвітлює питання її історії та теорії, знайомить із новими музичними інструментами та комп'ютерними програмами, розкриває різноманітні проблеми розвитку музичної освіти на основі комп'ютерних технологій, здійснює моніторинг значущих у даній сфері подій.

Діє і зворотний зв'язок журналу з читачами. У його редакцію і на сайт (www.muzelectron.ru) надходять статті й листи, у процесі обговорення на круглих столах, у дискусіях та інтерв'ю, нарешті, у прямому спілкуванні з читачами виявляються найрізноманітніші проблеми нового освітнього руху, як прогнозовані, так і зовсім несподівані, непередбачувані.

Серед них: значення електронної музичної творчості в сучасній музичній культурі, освіті та розуміння специфіки цієї діяльності, можливості комп'ютерних технологій у музичному й духовно-моральному вихованні учнів, ставлення до нових навчальних дисциплін колега-педагогів, вибір для учня того чи іншого електронного інструмента, суперечлива практика навчання по класу фортепіано на основі наявних ЕМІ, орієнтування в концертних виступах учнів на живе виконання чи «мінусовку» і побудова номінацій конкурсів і фестивалів, що проводяться в цій сфері, підходи до електронного аранжування творів музичної класики, вдосконалення майстерності викладачів по класу ЕМІ, подальша професійна спеціалізація в галузі електронної музики випускників ДМШ / ДШМ та багато інших. Ці питання

охоплюють найрізноманітніші аспекти розвитку музичної електроніки у вітчизняній освіті: теоретичний, методичний, практично-освітній, подієвий. Їх обговорення на сторінках журналу «Музика та електроніка» допомагає всім, хто цікавиться новою сферою діяльності – і в першу чергу студентам, викладачам та їхнім учням – зорієнтуватися у проблемах цього напрямку, отримати поштовх до роздумів про шляхи їх вирішення. А оскільки ці питання йдуть від реальної практики, не буде перебільшенням сказати, що вони відображають історію нового освітнього руху.

Дедалі ширше коло педагогів починає усвідомлювати величезне значення комп'ютерних технологій у музичній освіті. Дозволяючи вторгтися в мікроструктуру звуку, ці технології відкривають музикантові невідомі раніше фантастичні художні можливості; вимагаючи від нього активності не тільки у виконавській, а й у композиторській та звукорежисерській сферах, а також в синтезуванні оригінальних звуків, сприяють подоланню однобічної виконавської спрямованості музичного навчання й гармонійному розвитку музичних здібностей; надаючи найрізноманітніші ніші музично-інтерактивної діяльності, дають змогу долучити до активних форм музичної творчості найширші маси дітей і дорослих. Поглиблюючи і розширюючи можливості такої діяльності, а також перетворюючи її в надбання будь-якого учня, музично-комп'ютерні технології містять потенціал якісного оновлення музичної освіти.

Звичайно, цей потенціал не розкривається сам собою. Типовими помилками педагогів, що проводять заняття по класу синтезатора і в студії комп'ютерної музики, є: перенесення на нові предмети традиційної виконавської спрямованості навчання, обмеження діяльності учнів однією композиторською або звукорежисерською діяльністю, надмірна увага до інтерактивних шаблонів, а також однобічне превалювання творів масових жанрів у навчальному репертуарі. Стихийне або методично не вивірене навчання за новим предметом призводить до редукування змісту навчання і творчої стагнації учнів відповідно.

Але добре підготовлених у даній сфері педагогів стає дедалі більше. Установи додаткової музичної освіти приділяють музично-комп'ютерним технологіям більш пильну увагу. Про це, зокрема, свідчить широка практика навчання в ДМШ / ДШМ з ЕМІ, що склалася сьогодні не тільки в рамках предмета за вибором, а й у якості основного музичного інструмента (спеціальності).

Наведені в цьому матеріалі факти свідчать не тільки про успішний старт нового напрямку музично-освітньої діяльності, пов'язаного з комп'ютерними технологіями, а й про його перспективу.